

Khao Yai – nejstarší národní park v zemi slonů a gibbonů

Thajsko stále častěji vyhledávají i čeští turisté – vyznavači pláží a orientální exotiky. Mnozí přírodovědně zaměřeni cestovatelé proto bohužel vnímají tuto zemi jako příliš turisticky exponovanou a zároveň vědecky už dostatečně probádanou a upřednostňují jiná místa. Objevy nových druhů velkých savců, které se nedávno podařily např. v Annamském pohoří na pomezí Laosu a Vietnamu, lze už z rychle se rozvíjejícího Thajska očekávat asi jen těžko, přesto jsou odsud v současnosti téměř každoročně popisovány nové druhy plazů a jiných menších živočichů. Pokud jde o poznávání různých podob tropické přírody jihovýchodní Asie, je možné tuto zemi doporučit, protože má rozsáhlou síť více než 100 národních parků a několika desítek dalších chráněných území, často s rozvinutou infrastrukturou pro návštěvníky. Jedním z nejznámějších a snadno dostupných (z Bangkoku pouhé dvě až tři hodiny jízdy) je Khao Yai – nejstarší (založen v r. 1962) a druhý největší (2 168 km²) národní park v Thajsku a svým rozsahem i charakterem jedno z nejvýznamnějších chráněných území jihovýchodní Asie. Proto byl v r. 2005 společně s několika sousedními parky a rezervacemi zařazen na seznam světového přírodního dědictví UNESCO jako chráněný lesní komplex Dong Phrayayen – Khao Yai o celkové rozloze 6 155 km².

Biodiverzita thajské přírody a problémy její ochrany

Ve srovnání s většinou ostatních států tohoto regionu je v současném Thajsku patrná alespoň určitá snaha omezit devastaci zbytků přírodních porostů – např. od r. 1989 platí zákon zakazující kácení lesů – myšlenka ve většině zemí světa zatím těžko představitelná. Pokusy o těžbu dřeva sice pokračují

dál, ale jsou postihovány jako nelegální aktivita stejně razantně, jako např. obchod s narkotiky.

I přes podobné pozitivní rysy není možné samozřejmě pominout množství zásahů, které poškodily a ve svých důsledcích i nadále negativně ovlivňují zdejší přírodu. Mokřady podél řek v nížinách centrálního Thajska se již po tisíce let využívají

k pěstování rýže (jde o jedno z míst vzniku neolitického zemědělství na světě). Vzrůst produkce rýže v druhé polovině 20. stol. vedl k téměř úplné přeměně těchto mokřadů na pole. To zapříčinilo vyhubení jen zde se vyskytujícího jelena Schomburgkova (*Rucervus schomburgki*), vyhynutí místní populace jelena axise vepřího (*Axis porcinus*) nebo výrazné zmenšení populace divokého buvola arni (*Bubalus bubalis arnee*). Rozloha thajských lesů se postupně zmenšila ze 70 % území státu z konce 30. let 20. stol. na pouhých 23–33 % v současnosti – údaje se podle různých pramenů liší, často se započítávají i zpětně vysazované a lesnické kultury. Primární lesy zaujímají asi 15 % – zůstaly v podstatě jen v národních parcích a rezervacích. Rozvoj farem pro chov krevet v mořských mělčinách způsobil zničení velké části porostů mangrove, další úseky pobřeží zahlcuje výstavba určená cestovnímu ruchu. Dlouhodobým problémem je vzájemná genetická izolace zbytkových a často malých populací kriticky ohrožených druhů velkých savců rozptýlených v jednotlivých národních parcích, mnohdy oddělených zemědělskou krajinou, silnicemi apod.

Přes tyto problémy je však i nadále biologická rozmanitost thajské přírody ohromující. Roste zde na 10 tisíc známých druhů cévnatých rostlin, byl tu zaznamenán výskyt více než 900 druhů ptáků (z toho dvě třetiny hnízdících), kolem 280 druhů savců, asi 165 druhů obojživelníků a více než 370 druhů plazů. Biogeograficky zahrnuje thajské území oblast orientální (indomalajskou) s pronikáním některých druhů palearktického původu (hlavně v horách na severozápadě), přičemž z větší části jde o region Zadní Indie (indočínský), pouze na jihu na Malajském poloostrově pak o region sundský. Přechodný hraniční pás představuje úžina Kraa oddělující Malajský poloostrov od kontinentu. Národní park Khao Yai leží v kontinentální části (severovýchodně od Bangkoku).

1 Přechod travnaté pastviny (vzniklé lidskou činností) a původního deštného stálezeleného lesa

2 U lesních potoků rostoucí zástupce rodu *Alocasia* (áronovité – *Araceae*).

Foto A. Funk

3 Patrovitá struktura deštného lesa.

Foto A. Funk

4 K savcům, jejichž ochraně se NP Khao Yai věnuje, patří gaur (*Bos gaurus laosiensis*) – divoký tur, jehož samci mají kvůli trnovým výběžkům páteře mohutnou šíji. Orig. K. Koláčková

Základní charakteristiky Khao Yai

Národní park Khao Yai najdeme v nevysokém horském pásu, který se táhne nejprve pod názvem Phetchabun od severu (z Laosu) na jih, dále v ohybu na jihovýchod jako Dong Phrayayen (s jižním hřebenem Sankambeng) a na východ podél hranic s Kambodžou jako Phanom Dong Rak (khmersky Phnom Dângrèk). Celý tento hornatý úsek odděluje sezonně deštivé mokřadní nížiny středního Thajska od výrazně sezonní až suché (dešťový stín) plošiny Khorat na severovýchodě země. Kvůli své orientaci zachycují tyto kopce vláhu přinášenou nad pevninu letním monzunem z Indického oceánu a Thajského (Siamského) zálivu, což podporuje růst vlhkých až deštných tropických lesů i ve vnitrozemí už poměrně daleko od rovniku (14–15° severní délky). Nížinné tropické lesy indočínského regionu jsou totiž převážně poloopadavé až opadavé nebo zvláště regionálního typu – suché stálezelené. Jen na některých místech a hlavně v horských polohách jde také o lesy vlhké a stálezelené (viz dále).

Jméno Khao Yai znamená Velká hora, i když zdejší kopce z uvedeného hřebene Sankambeng ve skutečnosti nijak vysoké nejsou – nejvyšší vrchol Khao Rom dosahuje 1 351 m n. m. Většina plochy národního parku leží v průměrné nadmořské výšce 600–800 m a okrajové úseky na jihovýchodě a severovýchodě mají pouze 250–400 m n. m. Geologický podklad tvoří z větší části pískovce jurského stáří (byly zde nalezeny i fosilní otisky končetin teropodních dinosaurů), na některých místech jsou jurské až permské vápence s členitým reliéfem a krásnými jevy. Národní park jako významnou pramenitou oblast od-

vodňují na všechny světové strany čtyři říční systémy s množstvím potoků a menších řek (např. Sai Yai nebo Lam Ta Khong), často s vodopády, které patří mezi oblíbené atrakce. Klima v kontinentálním Thajsku ovlivňuje cyklus letního (přináší teplý vlhký oceánský vzduch z jihozápadu) a zimního monzunu (chladný suchý vnitrozemský vzduch ze severovýchodu). Od prosince do února bývá proto relativně chladné období sucha, od března do května horké období sucha, od května až června do září až října horké období dešťů a v říjnu až listopadu přechodné klima končících dešťů a začínajícího sucha. V Khao Yai v prosinci a lednu teploty klesají na 15–17 °C a naprší jen do 15 mm srážek, v dubnu a květnu stoupají průměrné teploty k 28 °C a během letního období dešťů může na některých místech napršet 3–4 000 mm. Celoroční průměrný srážkový úhrn dosahuje asi 2 270 mm při průměrné roční teplotě 23 °C.

Asi 12 % rozlohy parku se poskytuje rekreačním účelům (cesty a stezky, vyhlídkové věže, parkoviště, návštěvnické středisko, restaurace, ubytovací bungalovy, kempy apod.), na 2 % se hospodaří, 1 % má zvláštní určení, 4 % se přírodně obnovují, 79 % je chráněná víceméně nedotčená příroda a 2 % jsou přísně chráněné rezervace. V Thajsku se do národních parků platí vstupné, což představuje jeden z hlavních zdrojů příjmů pro správu, údržbu a ochranu (roční návštěvnost se v různých parcích pohybuje od tisíců až po desetitisíce i statisíce osob – Khao Yai patří mezi nejoblíbenější). Zahraniční turisté mají poplatek vyšší (obvykle 200 bathů, tj. asi 6 US dolarů za osobu) než místní občané. Za vícedenní pobyt v NP Khao Yai jsme zaplatili 400 bathů za osobu.

Lesy, stromy a jiná vegetace

Celkem se z Khao Yai uvádí kolem dvou tisíc druhů cévnatých rostlin. Jak jsme už zmínili, většinu porostů tvoří původní lesy několika typů, v nichž zde patří k dominantním druhům stromů zástupci čeledi dvoukřídláčovitých (*Dipterocarpaceae*). Členitost území a klimatické podmínky ovlivňují skladbu hlavních vegetačních typů národního parku. Až z 80 % převažují porosty vlhkého (deštného) stálezeleného tropického lesa v nadmořské výšce 400–700 (1 000) m n. m. s úhrnem více než

2 000 mm srážek ročně. V nižších polohách rostou např. *Dipterocarpus baudii*, *D. gracilis*, *Shorea sericeiflora* nebo *Anisoptera costata*, ve vyšších polohách *D. macrocarpus* či *D. costatus*. Dvoukřídláčovitě představují hlavní složku horního korunného patra včetně nadúrovňových stromů (gigantů) vyšších než 45 m. Z jiných čeledí lze v tomto patře nalézt např. *Altingia siamensis* (*Altingiaceae*), *Choerospondias axillaris* (ledvinovnickovité – *Anacardiaceae*) a řadu dalších. Mezi stromy jsou rozptýleny palmy, jako např. *Livistona saribus* nebo rodu ratan (*Calamus*), dále bambusové porosty *Dendrocalamus longispatus*. Významně jsou zastoupeny popínavé liány. Mezi epifyty dominují v asijských tropech kapradiny, v NP Khao Yai jde např. o *Drynaria rigidula*, *Aglaomorpha speciosa* nebo parožnatku *Platycterium wallichii*. Z epifytních orchidejí můžeme zmínit *Aerides falcata*, *Bulbophyllum macranthum* nebo *Cymbidium simulans*.

V polohách nad 700 (1 000) m n. m. se srážkami nad 2 000 mm ročně roste deštný stálezelený tropický les submontánního charakteru. Stromy v něm neopadávají a dorůstají většinou jen výšky 15–25 m. Jde např. o nahosemenné *Podocarpus neriifolius*, *P. imbricatus* a *Dacrydium elatum* z čeledi nohoplodovitých (*Podocarpaceae*). Zajímavý je výskyt zástupců čeledi bukovitých (*Fagaceae*) – *Lithocarpus anamensis*, *Castanopsis acuminatissima* nebo duby *Quercus fleuryi* a *Q. myrsinaefolia*. Na březích potoků rostou stromovité kapradiny *Cyathea borneensis*, *C. latibrosa* nebo *Cibotium barometz*. V tomto horském lese se vyskytují bohaté porosty epifytních kapradin, orchidejí a hlavně mechů i lišejníků.

Na severu a jihovýchodě parku ve výšce kolem 250 m n. m. jsou zóny tzv. suchého stálezeleného (až poloopadavého) tropického lesa vázaného na místa s ročním srážkovým průměrem 1–2 000 mm. Je charakteristický tím, že většinou stromů neopadávají listy ani v období sucha, ale druhotně složen i charakter (vzhled) se kvůli menšímu srážkovému úhrnu liší od deštného lesa. Rovněž korunové patro dorůstá nižší výšky. Typickými zástupci tohoto typu lesa jsou v Khao Yai *Dipterocarpus alatus*, *Vatica cinerea* a *Hopea ferrea* z čeledi dvoukřídláčovitých. Rostou zde i stromy rodů *Lagerstroemia* (kyprejovité – *Ly-*

thraceae), *Azelia* a *Parkia* (bobovité – *Fabaceae*) nebo palma *Areca triandra*. Oproti deštnému lesu je významnější zastoupení flóry bylinného podrostu, hlavně z čeledí marantovitých (*Marantaceae*) a závorovitých (*Zingiberaceae*).

Na jihovýchodě a severozápadě ve výšce 400–600 m n. m. se srážkovým úhrnem menším než 1 200 mm najdeme nevelké plochy suchého poloopadavého až opadavého tropického lesa, označovaného též jako opadavý smíšený les (někdy se rozlišují ještě místa se suchým dipterokarpovým lesem). Většina stromů zde v období sucha postupně ztrácí listy. Mezi dominanty patří *Azelia xylocarpa*, *Pterocarpus macrocarpus* (bobovité), *Lagerstroemia calyculata* nebo *Haldina cordifolia* (mořenovité – *Rubiaceae*). Významné jsou i porosty bambusu *Bambusa arundinacea*.

Okrajové části a úseky podél silnice vedoucí napříč parkem kdysi odlesnili rolníci. V současnosti se na těchto plochách částečně obnovuje sekundární les a části zde správa národního parku udržuje otevřené travní porosty sloužící jako pastviny jelenům, turům a slonům (jsou výhodné pro pozorování těchto zvířat). Na pastvinách národního parku dominují vysokí zástupci čeledi lipnicovitých (*Poaceae*), jako např. *Imperata cylindrica*, *Themeda arundinacea* a druhy rodů *Saccharum* nebo *Thysanolaena*.

Fauna – od zemních pijavic po velké savce

Národní park je proslulý především slony, gibony nebo zoborožci, druhová pestrost zdejších živočichů však zahrnuje různé skupiny obratlovců (např. 70 druhů savců a kolem 330 druhů ptáků) i bezobratlých. Nejprve se ale zaměříme právě na nápadná a návštěvníky parku vyhledávaná zvířata, která představují i jakési vlajkové druhy pro ochranu tohoto území.

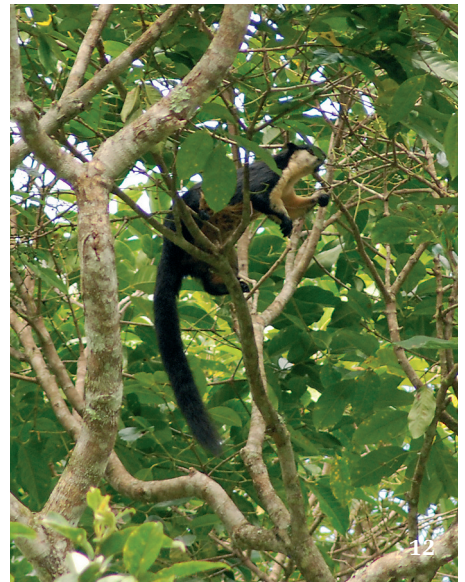
Divoká populace kontinentálního poddruhu slona indického (*Elephas maximus indicus*) se v Thajsku v současnosti odhaduje na asi 2 500–3 200 jedinců rozptýlených a často izolovaných v několika národních parcích, hlavně v pohraničí s Barmou (Myanmarem). S. Srikosamatara a T. Hansel (2004) v knize o savcích NP Khao Yai uvádějí populaci necelých 250.

Přes den jsou obvykle skryti v lesích, ale v noci se pohybují s oblibou i po silnici napříč parkem: postupně jsme zde potkali dva samotářské samce, jednoho v blízkosti návštěvníckého centra. Ráno jsme nacházeli sloní trus na silnici a zejména v okolí vodních nádrží a odkrytů zeminy sloužících slonům a kopytníkům jako minerální liz.

Ze tří thajských druhů divokých turů obývá Khao Yai nejmohutnější z nich – gaur (*Bos gaurus laosiensis*; dříve *B. g. readei*, obr. 4), dosahující hmotnosti 650–900 kg. Celkově v Asii odhadují zdroje Světového svazu ochrany přírody (IUCN) asi 13 až 30 000 jedinců, z toho v Thajsku bylo v r. 1994 údajně 920 gaurů. V Khao Yai se od 90. let 20. stol. opět úspěšně rozmnožuje, takže místní populace se rozrostla na asi 100 zvířat (v letech 2004–07). Navzdory mohutnosti není vzhledem k skrytému lesnímu a nočnímu způsobu života snadné gaury pozorovat. Naopak relativně snadno a často jsme potkávali jeleny, ať už velkého sambara indického (*Rusa unicolor*, viz obr. 13), tak menšího muntžaka červeného (*Muntiacus muntjak*, obr. 10). Oba žijí od Indie po Indočínu, ale na mnoha místech se počty těchto druhů kvůli lovu a ničení životního prostředí snižují. Sambaři již vyhnuli na většině thajského území, v několika národních parcích jsou však ještě početní. Z. Veselovský v knize Hlasy džungle (1976) o svých cestách do Indie řadí fotografování sambara v přírodě k těžkým úkolům, protože má převážně noční aktivitu a za dne se skrývá v lesních houštích (tomu odpovídá i tvar jeho parohů). Za denního světla (večer) jsme sambaru opravdu zaznamenali spíše výjimečně, ale v noci jsme je potkávali pravidelně a hojně, obvykle v malých stádech. Naproti tomu muntžaky jsme viděli v noci i ve dne (hlavně brzy ráno a večer), a to buď v párech, nebo osamocené. Vzdálení příbuzní jelenů jsou kančilové, z nichž skryté a samotářsky v lesích Khao Yai žije kančil menší (*Tragulus javanicus*) dosahující hmotnosti jen 1–2 kg. Z kopytníků se v národním parku vyskytuje také prase divoké indické (*Sus scrofa cristatus*) a kamzíkům příbuzným serau velký (*Capricornis sumatraensis milneedwardsi*; někdy se řadí s goraly do rodu *Naemorhedus*), který

šplhá po vápencových bradlech v krasových úsecích zdejších hor.

Ze šelem se pozornost věnuje tygrovci indočínskému (*Panthera tigris corbetti*), ohroženému poddruhu (v r. 1968 ho popsal český zoolog V. Mazák), jehož zbytkovou populaci od Barmy po Vietnam odhaduje IUCN podle některých spíše nadsazených zdrojů na 420–1 000 jedinců, podle jiných reálnějších údajů na méně než 350 zvířat. V Thajsku žijí malé skupiny v několika národních parcích. Podle stop a fotografií z kamerových fotopastí pořízených v letech 1999–2000 se pro Khao Yai uvádí méně než 10 tygrů (Srikosamatara a Hansel 2004). Autoři zmiňují i dva nedávné případy napadení člověka tygrem na území parku, a to v letech 1981 a 1999. V jiné knize o tomto parku (K. Derwanz edit., 2005) je zdokumentováno úmrtí tygra po srážce s nákladním autem nedaleko hranic parku v r. 2000, ale i pozorování samice s dvěma mláďaty v r. 1996. Celková možná kapacita parku vzhledem k velikosti a úživnosti se odhaduje na 15–20 tygrů. Z dalších větších druhů šelem je zde v současnosti doložen výskyt levharta obláčkového (*Neofelis nebulosa*), medvěda himálajského neboli ušatého (*Ursus thibetanus*), medvěda malajského (*Helarctos malayanus*), cibetkovitého binturonga (*Arctitis binturong*), z psovitých šelem dhoula (*Cuon alpinus*). Jde o plachá a jen vzácně pozorovatelná zvířata. S trochou štěstí lze občas zaznamenat některé z malých cibetkovitých, promykovitých nebo lasicovitých, vzácněji i kočkovitých šelem, jako např. ovijče skvrnitého (*Paradoxurus hermaphroditus*), cibetky rodů *Viverra* a *Viverricula*,

5 Gekon *Ptychozoon trinotaterra* byl popsán v r. 1999 a zatím je znám jen z východního Thajska a z Vietnamu. Zástupci tohoto rodu mají schopnost pasivního letu. Foto A. Funk

6 Samci dráček komunikují napřímováním kožní duplikatury na hrdle. Zde zástupce druhového komplexu *Draco maculatus*. Foto A. Funk

7 Varan skvrnitý (*Varanus salvator*) patří mezi velké, ale v Thajsku běžné druhy plazů.

8 Mládě agamy *Acanthosaura lepidogaster* jsme našli v deštném lese ve spadaném listí. Foto A. Funk

9 Chřestýšovec *Viridovipera* (dříve *Trimeresurus*) *vogeli* byl jako nový druh popsán v r. 2001 podle jedince z Khao Yai. Foto A. Funk

10 Samice muntžaka červeného (*Muntiacus muntjak*)

11 Makak indočínský (*Macaca leonina*) je na rozdíl od mnoha jiných makaků spíše plachý.

12 Ratufa uzdičková (*Ratufa bicolor*) dorůstá délky až 80 cm.

13 Laň sambara indického (*Rusa unicolor*). Snímky K. Koláčkové, pokud není uvedeno jinak

kunovitou charzu žlutohrdlou (*Martes flavigula*) aj. Nám se podařilo pozorovat přes den promyku malou (*Herpestes javanicus*) a v noci i nepříliš známou kočku Temminckovu (*Pardofelis temminckii*; dříve *Catopuma*).

Z primátů zaujímají ve zdejších lesích hlavní pozornost giboni. Kromě gibona lar (*Hylobates lar*), žijícího v několika formách od Yunnanu přes severní, západní

a jižní Thajsko až po Malajsii a Sumatru (v Khao Yai to je poddruh *H. l. carpenteri*), jde i o výrazně vzácnějšího gibona kápového (*H. pileatus*) z jihovýchodního Thajska, Laosu a Kambodže. Páry a rodinné skupiny gibonů lar obývají především západní a centrální část národního parku v celkovém počtu 1–3 000 jedinců; často jsme slyšeli (hlavně brzy ráno) jejich teritoriální zpěv. Gibon kápovery se vyskytuje v menší populaci na východě. Je zde i hybridní zóna, kde se oba druhy kříží. Z opic lze spatřit makaka indočínského (*Macaca leonina*, obr. 11). Mezi běžné druhy savců parku patří též dikobraz krátkoocasý (*Hystrix brachyura*), který v noci pravidelně chodil kolem našeho bungalovu, doslova obří veverka ratufa uzdičková (*Ratufa bicolor*, obr. 12), různé menší druhy veverka, např. *Callosciurus finlaysoni*, zajíc barský (*Lepus peguensis*) aj.

Khao Yai často vyhledávají cestovatelé věnující se pozorování ptactva – mezi jejich hlavní cíle patří zoborožci, bažanti, vousáci rodu *Megalaima*, pity rodu *Pitta* nebo velká kukačka rudozobá (*Carpococcyx renauldi*). Můžete zde vidět čtyři druhy zoborožců: střapatého (*Rhyticeros undulatus*), hnědého (*Anorrhinus tickelli*), bělolícího (*Anthracoeros albirostris*) a dvojjazbořce žlutozobého (*Buceros bicornis*), kterého jsme několikrát zahlédli brzy ráno mezi korunami pralesních velkánů i vysoko nad lesem, přestože má zdánlivě těžkopádný způsob letu. Symbolem parku je vzácný bažant prelát (*Lophura diardi*), z hrabavých jsme ale slyšeli i viděli kura bankivského (*Gallus gallus*), předka kura domácího. Zaznamenali jsme také různé domje ptáků jako čejku černoprsoou (*Vanellus indicus*), výrazným hlasem z dálky varující vetřelce, skrytě žijící kukačku vraní (*Centropus sinensis*) nebo krásně zbarveného mandelíka indického (*Coracias benghalensis*). Běžní byli lasolet šedohlavý (*Artamus fuscus*) a bulbul červenouchý (*Pycnonotus jocosus*). Potěšilo nás setkání s loskutákem posvátným (*Gracula religiosa*), datlem sultánským (*Chrysocolaptes lucidus*) a drobným, ale velmi zajímavým papouškem lorikulem modrobřadým (*Loriculus vernalis*), dříve zvaným netopýřík modrobřadý, protože odpočívá v poloze hlavou dolů.

V druhové pestrosti místních obojživelníků zaujímají hlavní postavení parosníčky rodu *Kaloula*, *Calluella* nebo *Microhyla*, létavky rodu *Polypedates*, *Philautus* nebo *Rhacophorus* a hlavně skokani, z nichž jsme našli v louži na pastvině druh *Fejervarya limnocharis* a u lesního potoka *Hylarana nigrovittata*.

Nejisté zprávy o údajném pozorování zmiňují krokodýla siamského (*Crocodylus siamensis*), v přírodě jihovýchodní Asie již téměř vyhubeného. Vzácné jsou pralesní želvy, např. suchozemská *Indotestudo elongata* a vodní *Cyclemys atripons* nebo *Hieremys annandalii*. Naopak běžné lze pozorovat ještěry, zejména denní scinry jako *Sphenomorphus maculatus*, *Eutropis multifasciata* a noční gekony rodu *Gehyra*, *Hemidactylus*, *Dixonius* či gekona obrovského (*Gekko gecko*). Z krasových oblastí byly nedávno popsány endemické druhy *G. siamensis* a *Cyrtodactylus papilionoides*. Velmi nás zaujal gekon *Ptychozoon trinotaterra* (obr. 5) schopný pasivního plachtění, což dokáží i agamovití dráčci rodu *Draco* (obr. 6). Na březích potoků žijí nenápadně zelené agamy *Physignathus cocincinus*, přehlédnout však nelze varana skvrnitého (*Varanus salvator*, obr. 7). Vzácnější je zde *V. nebulosus*. Hadi jsou zastoupeni početným spektrem – od krajty mřížkované (*Python reticulatus*) a tmavé (*P. molurus bivittatus*), přes bičovku *Ahaetulla prasina*, pasivního plachtění schopnou bojgu zlatou (*Chrysopelea ornata*) až po kobra monoklovou (*Naja kaouthia*), největšího jedovatého hada světa kobra královskou (*Ophiophagus hannah*) nebo stromové chřestýšovce v minulosti řazené do rodu *Trimeresurus*, nyní *Viridovipera* (*V. vogeli*, obr. 9, popsán v r. 2001 podle jedince z Khao Yai) a *Cryptelytrops* (*C. albolabris* a *C. macrops*). Opakovaně jsme zahlédli např. vodní jedovaté užovky *Rhabdophis subminiatus*.

Výčet bezobratlých živočichů by byl zajímavý, ale příliš dlouhý. Zmíníme tedy alespoň tvory, které návštěvník na stezkách v lese zaznamená určitě, i když po nich nepátrá – hojně zemní endoparazitické pijavky *Haemadipsa zeylanica* a *H. picta*, které člověka vyhledávají a hbitě napadají. Připomínají mu, že se v tomto parku pohybuje stále ještě v původní přírodě.